

Иzlази сваке седмице на читавом табаку.

Преплата, огласни дописи шаљу се уредишћу у „Гл. Народа у П. Сад.

ГЛАС НАРОДА.

Цена је листу:
на годину 3 фор.
на осам месеци . . . 2 „
на четир месеца . . . 1 „
за Србију годишње 4 „

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

ЗА ОГЛАСЕ ПЛАЋА СЕ 5 НОВ. ОД СВАКЕ ВРСТЕ И 30 НОВЧ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ, ЦЕНЕ СУ ЗНАТНО НИЖЕ ЗА ОНЕ ОГЛАСЕ, КОЈИ ШТО ЧЕШЋЕ ИЛИ У ШТО ВЕЋЕМ ОБИМУ ИЗЛАЗЕ У ОВОМ ЛИСТУ.

ПЛАТЕ УЧИТЕЉИМА ОСНОВНИХ ШКОЛА У ПРУСКОЈ.

Кад смо у прошлome броју доказали да је боље бити боктер него учитељ, мислили смо да тако што само овуда бити може али како се убезбекнусмо, кад у извештају пруског министра просвете, у извештају министра онога народа, који каже: није пушка него школа је пруска потукла Французе, наиђосмо на доказ да има учитеља пруских, који се с платом једва с каквим честитим бојтарем мерити могу.

Еј ви мученици народни! Та као што она у басни тица распаракљуном утробу своју и рани њоме тичиће своје, те кад их израни дотледа сами без ње живити могу, умире, тако и ви таман отворите деци очи, да виде по свету ићи, затворите очи своје и глађу уморени одлазите са овога света.

Но да причамо како су наплаћени у Пруској учитељи. Тамо има свега 52 хиљаде 381 учитељ. 98. учитеља има, који немају више од 50 до 100 талира плате. Талир чини наших 180 новчића. Дакле и у Пруској има учитеља, који немају више од 6 фор. а вр. на месец. Зими неможе више за сву плату него две олбе млека на дан купити, сад ако има жену и двоје деце онда дође на свако полић млека — сто капи и то му је доручак ручак и вечера и још мора одатле закинути да купи себи жени и деци, ако ништа друго платна, да сакрију наготу своју. Па још кад год је и с друге стране било помоћи, учитељ је навијао сате водио коло, и шкопио прасице, али сад је то срамота, та он је први чиновник у држави.

Хиљаду и четрдесет учитеља има, који добивају годишње 270. фор. Највише их има, који добивају 3 до 500 фор. Тих се пише 11 хиљада 227. По хиљаду форината добивају њих 658, до 1800 фор. 38, а преко 1800 фр. њих 85. Од учитељица има само једна до 1500 ф. Али кад се све у гомилу узме опет их има у хиљаде, који немају доста ни да живе ни да умру.

За надничаре боље се у Пруској старају него за учитеље, који су од ко-

ристи исто спахији као и надничару. Беше одређена комисија, која ће пронаћи, колико је нужно надничару да живи и да му се рад плаћа и ова за три године дана написа читаве књиге о томе и пронађе, да надничару треба најмање 210 фор.

Учитељу је доста 90 ф. Учитељ није дакле човек као и надничар. Стомак његов мора бити у полу толики као у надничара. Он мора бити у полу висок као надничар.

На кантар, под фат морате мењати учитеље пре него што их у школску господу упишете. Сасећи им морате ноге, да им мање одела треба. Чизме им онда ни требати неће. И руке би им ваљало посећи, да их нетребају за то да њима при писању поводе руку ваше деце и прегледалице да им непишу. Нетреба плату према њима, него њих према плати кројити. Свако само за себе може рећи јели гладан или није, али само за учитеље други говоре јесу ли они гладни или нису. Надничари у Немачкој кажу да им треба до 400 фор. да могу на крај изаћи, и то им се верује. Учитељи кажу, да им треба до 600 фор. а њима се неверује. Отуд је да је у једноме округу у 12 а у другом опет у 39 талира већа заслуга надничарска него учитељска, кад би се учитељу баш дало 600 ф. иначе је већа у стотине талира.

Али како да се помогне учитељима у Пруској, кад се и тамо ради као и код нас!

У место да је министар обазрео се на исказ учитељски, уместо, да је наредио да се још једаред међу на кантар потребе једнога учитеља, у место да узме ценовнике, какве су вешти економи за све потребе склопили, он се обраћа на власти окружне да одговоре на питање, на које су већ педесет година одговарале и никада као што треба.

Нјих 16,579 учитеља у Пруској имају мање или једва толико колико надничари.

Слуге у ХанOVERу имају осим јела пића стана и кревета по 103 талира годишње, нај-

мање дакле 6000 учитеља горе су наплаћени у Пруској него слуге.

Сироти учитељи, они се још дижу и поносе, неће да су у једном реду с надничари, а онај, који му каже господине, додаје уз плату што му даје: цркни господине, јер ти недам ни да као божије створење а камо ли као господин живиш.

Пишући ове ретке о Пруској мило нам је што се на народној скупштини у Србији баш онда, кад се предлагало да се свој господи смали плата, учитељима хтела повисити,

и чули смо тамо гласе из села и вароши, који се слагаху у томе: повишуј учитељу, себи повишујеш. Гласови су ти остали у скупштини гласови вапијућег у пустињи, али ако скупштине нема народ је ту. Он их је чуо и разумео. А кад народ отвори школе неће му затварати скупштине.

Свој пак Србадији изнесосмо горње белешке пред очи с тога, да види каква се често неправда својим најбољим пријатељима и код оних прехваљених народа чини, те да напретка свога ради унапреди и ужитак учитеља својих.

О РАСПРОСТИРАЊУ НАШИХ КЊИГА И НОВИНА.

Да је нашем народу тако потребна књига, као човеку хлеб насушни то се не да побити, јер де има књига ту и леба има, јер ту знањ, искуства има а тиме се поред рада до леба долази, па зато није незнатно питање како да ваљану књигу и новину одомаћимо у свакој, па и у најпростијој кући; и ево како ја мислим:

Познато је свима нама, да добро уређени листови и ваљане књиге треба да су јефтине а да то буду нуждан је што већи број предплатника.

Сећаћеду се млога браћа како су наши листови све до скоро (а гдекоји боме јошт и сад) највећу вику дизали на неуредно плаћање наше публике. Уредник да би одржао свој лист намећао је млогима и на веру, с чега штетоваше млоги уредници а млоги боме, па јошт и врло ваљани листови, пропадоше.

Овоме целом злу може се доскочити по моме мишлењу само овако: Наши сви листови заједно са књиџаром Браће Јовановића имали би се сложити, те наћи себи једног вредног и одушевљеног путника, уз награду по заслуги. Такав путник за распрострањање ерпске књижевности путовао би целе године те би у сваком селу, у свакој вароши завирнуо од прве до последње куће. Како данас имамо довољно родољуба у сваком па и у најмањем селу, ишли би по свој прилици таквом путнику на руку свугде, да до своје цели дође.

Да је понуда и у овој струци уместна, то сумњам да би у стању био когод побити, јер понудом се даје сваке робе више и боље продати, то је код свију трговаца већ једном тачно испитана ствар, а да је тако то ћу ево и ја једним фактом засведочити:

Г. 69—70 био сам у трговини у В. Бечкереку. У то доба је покренут лист „Млада Србадија“. Ненађе се ни један ондашњи омладинац који би на „Младу Србадију“ предплатнике скупљао доли једна женскиња Драга Смедеревчева. Иста је скупила нешто преко 10 претплатника. Ја се побуђен нађем и наставим скупљање предплате, и за кратко време скупим преко 70. Тако имађаше Бечкерек близу 90. предплатника. За још веће чудо, на моју понуду предплатише се и бивши Срби а сад покрштени Мађарони.

Овим начином распрострањања књига и новина већ би се ударио чврст темељ србској књижевности, тиме што би се млоги ваљани људи смели посветити књижевном раду а тиме би и наш народ за кратко време далеко у напред коракнуо.

Што би се на скупљача издало далеко би премашило оно, што би се с њим добило.

На дело дакле господо издаваоци и уредници ради користи своје и народне!

Један потиски трговац.

(Уверени о користи горепоменутог начина за распрострањање наших књига и новина изјављујемо да смо вољни у таку заједницу стати и радо ћемо посредовати при остварењу ове мисли, која ће се тиме лакше извести дати, што ће јамачно и „Матица“ у друштво пристати, те молимо да дотични листови и друштва јаве нам пре свега дали у опште пристају на заједничког скупљача, па ћемо се по томе договорити ко да се узме за скупљача и како да се са њим удеси, засад примећујемо, да нам се већ понудило за тај посао згодно лице. Уредништво.)

О СРПСКОМ УПЛИВУ НА УГАРСКУ ДРЖАВУ.

предавање Емила Чакре у српском колу.

Задаћа, о којој ћу говорити данаске те-шка је, тим тежа, што је пепео прошлога питања покривен сивом маглом прошлости, а жеравица данашњег питања запретена политичном мрежом.

У прошлости су нам касте¹ сметале, у садашњости партајни живот, обоје се обележити могу као знак времена. То су обични преноси у прешоројају народа, у прошлости па и садашњости.

Рекућ ово, замерити ми нећете, ако се строго уздржим историски осведочења, уверења свога осећаја, и своји начела.

Чудна је у нас повест у Угарској. Кад је народ у дремежу био, аристократија² је била на површини, кад је теократија³ била на површини, ћутала је увређена аристократија и народ; кад је народ устао шњиме је била теократија, — данаске чинимиске стоји сам народ, право рећи пук, који се по ветру повија, јер аристократије нема, теократија се изиграла.

Јели замерити аристократији, теократији или народу — пуку? није, они су своје дужности савестно вршили! Јер они су сви својој дужности одговорили по времену, по положају, и на прама околностима.

Та народ је сам свој положај дивно обележио:

Што ће Рајко у Срему Турцима!

Зашто? јер није силни Душана, није јуначког Краљевића Марка, није Милош Обилића, Реље од Пазара, Топлице Милана, Косанчића, и другије ђетића, већ остао саморан војвода Рајко.

Честити зборе! ту није народ обележио положај своји личности — јунака — већ народни — властити положај.

Јер српски народ, читаво доба — дела народња, подметао је и износио је у виду личности. У нашем народу више пута оличена је читава народња борба, читав век, славе или патње челичности или мекушности, све у виду поједине личности.

Зашто народ диже Краљевића Марка — Обилића, а проклиње Бранковића.

А тек поздна — поштена и праведна повестници има суд изрећи. У сунце дићи, или у понор ринути. Али ко може струју времена обуставити, осећаје народа угушити?

Но, пређимо ближе, данашњем задатку. Данашња полиглотна⁴ Угарска, била је полиглотнаи Панонија.⁵ На северу становали су Словаци и Русини, на западу Хрвати и Словинци, на југу истоку Срби и Бугари, сви су ови становали пре Мађара у Угарској, ма да Салај и Хорват⁶ то никад признати нећеју.

Али зна то читав стари угарски државни устрој и носи печат словенски; који бије надутост мађарског преузноса: сабор (дијета), палатин, феишпан, вицишпан, вармеђе, све је то одискона словенско, које су пришелци попримили, уздржали, разгранали а саде су-жавају.

Шта више, та прва звања, у најстарије доба и обављали су Словени, нарочито Срби, јер Турчански спомиње као палатине Србе: Уроша, Раду, а трonoшки летописац тврди да је први Ремету други Фенек — дакле православне задужбине, које и данаске стоје, својим новцем подигао.

Но у оно доба није се Угарска ни владала ни као мађарска, ни као католичка. Печат католичанства ударио јој краљ Лауш, а мађарштине краљ Матија Корвин. Супрот првог борио се Душан, Вукашин. Супрот задњег ђорђе Смедеревац и син му Лазар; а по најбоље сва српска госпоштина, коју је народ обележио у личности војводе Кајице, а повестница у браћама Абоговића, који волеше и турске чалме него црвене клобуке (тадање хусаре).

Друга је повесница Угарске по белином нотарију, Капринају, Прају, Дифрену, Мајлату, Салају и Хорвату, а друга по Турчанском, Ђорђу Сремцу, Јаничару, Балуђанском, Гиљфердингу и Шашинеку. Задњи су сасвим други правац дали Угарској, тако званој мађарској повесници. Колико је у први све мађарско, толико је у задњи више словенско.

И наши повестописци обично почињу о српском утицају на угарску, и то старији тек по прелазу кнеза Павла, новији од Ђурђа Смедеревца, и то сасвим узгредно, главно им је по прелазу патријара Црнојевића.

Но, ми ћемо се у задњије доба вратити.

Ту затичемо ове државе у повоју: Угарску и Србију — Раму. Нити је још запад упливисо на Угарску нити Визант на Србију. Јоште веје дух слобoштине око српска жу-

¹) Каста, то је подела људи: на солдате, полове трговце и т. д.

²) Племство, немеша.

³) теократија, то је влада божија на земљи, у доба Мојсијево Бог је преко Мојсеја народом управљао и т. д.

⁴) реч грчка значи: с много језика.

⁵) тако се некад звала данашња Угарска.

⁶) мађарски писци историје.

панија, словачки и русински окола. Да јимature печат владарства — круне, Хуни, Јазиги, Татари, Сикуљи, Бугари, вијају се од Черне до Ваге. Српкиња, долази у Угарску, да положи основ државном устројству.

Јелена, кћи белога Уроша, жртвује своју младост, своју љубав, да само, својом надвишношћу уздржи, необуздани варваризам, који греду са југа истоку, да у зачину не угуши српску државу, од које је доцније преузео Рим и Цариград. Јелена полази за слепога Белу, помаже православију, кида чворове с Атилиног бича, уништава арпадову господштину — заото и данаске у староме Јанополу де је Србин бела врана, живи јој успомена у преосталом српском народу; а праведна повесница уздићиће је и над тројанском и византском великом Јеленом. Јер њену величину признају и сами мађарски повествописци само наравно са другог гледишта.

Докле је снажније православље било у Угарској, дуже се је и држала словенштина на површини угарске државине, јер у оно доба народност је вером била обележена, заото у оно доба тече крв у данашњој Куманији и Потисју, не православни Мађара већ Словена, који бранећи крст, бранише и словенштину, а они немачки и талијански витезови, који помагаше католичким мађарским краљевима, нису супрот вере, већ супрот словенства војевали. Још и данаске спомена православљу имаде у мађарској Куманији. —

Ограшје Рима и Цариграда вазда је Срем био, по опадају Рима и Цариграда, преузели су поште Срби и Мађари, преко Срема постојали су Срби краљеви мађарске, бар у листинама, и то пре, него Мађари краљевима Србије, јер Уридабаница, морала је напустити мегдан с првим Немањом, а ту се је уклонио уплив мађарски српскоме, кога је и католички Урбан забиљежио, а фратор Катић опевао.

Краљ Милутин повративши Срем, заузевши један део Славоније и Баната попримио је прави наслов и „краљ мађжара“ а освојене земље уступио је своме брату на ужитак, које за његовог живота Србији су и принадлежале.

Са краљем Лаушем и силним Душаном, узимају обе државе, Угарска и Србија, други вид, други облик. Лаушу се оће на исток, Душану на све четири стране, преко Босне и Дубровника оће Угарску и савезнике да скучи.

Лауш баца се сасвим у наручје папизма, Душан привидно, а кад осети да народ неће у Латине, прогони фратре и немачке ритере — које донесе му крстоносну војну на врат, под вођством мађарског Лауша.

Две битке решише, па Београд, Мачва, Банат и Срем у српске руке пређоше. И тек по његовој смрти Лауш и је на ново поседнуо, које је Вукашин напустити морао, због напредујући Турака. Но за времена кнеза Лазара поново освоји Мачву и Београд зет му Вук Бранковић.

(Продужиће се.)

О В О Ћ А Р С Т В У.

12. Марта ове г. по подне држао је г. др. Ђ. Нагошевић по своје обећању на позив „новосад. српс. кола“ своје прво предавање „о воћу“ у срп. позоришној дворани.

После кратког увода о важности воћака говорио је најпре о воћу као храни; да је воће једна од најпријатније најздравије и најприродније хране, мила деци и старцима женскињама и многим другима, и да нигде није добар знак кога не воли; да је воће врло лака храна, ујерно и напој, лако се разнаје ако је покварено, не треба готовљења, да је заслада цару и сирмаху, и да се њим мноштво друге хране заштеди, а сви здравији остану, особито дети.

За тим је говорио о воћу као леку. Ту супретрешени елементи којима се лече и наведене поименце болести: слабост и балавост желудца, шуљеви, гљисте, неке болести на јетри и слезини, патње од камена, сви видови костобоље, кашљеви и сува болест, водена болест, шкрофуле, оспе, и неке нервозне боде-

сти, па болести женске, дечије и старачке; да је воће најбоља понуда болесника воћњаци и воће најбоља предохрана у редњама и поморима; да је лечење с воћем познато од старих времена, да га данас сви све боље прихваћају, да има већ и око нас места чувених с лечења воћем а код нас ће бити и бољих, и наведено је, како се воћем лечи.

За тим је говорено о користи од воћака за себе, осим воћа; да воћке држе предео и станове зими топлије, лети хладовније, да климу поправљају, да заклањају од ветрова и пожара, да многу влагу испаравају и тим врућину ублажују, и да навлаче облак и кишу, те чину околину плоднију, да је код њих више воде и лепших и сталнијих извора и бунара, да навлаче електрицитет и тиме преводе буре, те благотворније ове свој посао врше, да листом ваздух чисте, те зато су куће и предели здравији за људе, где је воћака, да болесници лакше и срећније пролазе, да је мање болести и помора, и самртника и да је снаге и дуга века више с воћ-

кама него без њих; да воћке земљу нагноје, да је испод њих трава најсочнија и паша најбоља, и да онде стока благује и најбоље напредује; и кад воћка угине остаје дрво скупоцено од ње.

Најпосле је говорио о естетичким и моралним утицима, како воћке украсе сав предео, како је и стока која одрасте онде боље буди а људи далеко племенитији, како се по воћкама око куће позна разуман и мно и драг домаћин и домаћица, како је ту лепша наравност и тврђе поштење, како то на децу има још благотворнији утицај, и није чудо, што с воћкама постане милија и постојбина.

Како је воћка с тих укупно узетих користи један од највећих дарова, и ма да није све о њој одма познато било, опет је људима још из преисторичког времена омилела, и највећи цареви и царице је пазиле, одпре 3 и по иљаде год. Семирамида, Кир, Александер велики, и слави је Омир на особито Римљани, који је и по нашим крајевима расадише, и прича о старцу и цару Андријану, али највећма расад воћака прихвати велики франачки цар Карло, па после и креташке битке помогоше му, у нас их наши цареви и краљеви особито од св. Саве прихватилише, у Мађара велики Лудвиг, у Аустрији цар Максимилијан у Француза Лудвиг XIV.

Најполе говорено је о томе, колико могу воћке да обогате поједине људе и целе земље и државе; ту је навођено, да никоји расад ни усев са онолико земље ни близу онолико користи не донесе да нека воћка према трошку око ње у један мах више користи да него 3 и 4 ланца земље најбољим житом, да мали ланац најлоше земље засађен најлошим воћкама најмање 150 фор. годишње доноси, а бољим насадом по 500 и 600 фор. а у вештака и по 2000 и 3000 фор. те по томе да је воћка најбољи капитал који износи камата не на 20 и 30 50% него 20 и 30 и 50 пута онолико колико је уложено.

За тим је набрајао много места у Француској Швајцарској, Немачкој, Аустрији паи Угарској која много иљада ф. од својих воћака што их уз друмове имају сваке године вуку, и тим све општинске трошкове подмирују господарски плаћајући своје свештенике и учитеље и друге општинске чиновнике, а многа општина отуда и државне данке исплати тако да људи ни крајцаре из свог џепа не давати не морају;

За тим је наведено: како тамо, где се толико новаца од воћака добива нема овако празних ни пустих земаља, него је све насађено воћком, дворшта и уљаци, друмови, поља, пашњаци, ливаде, а

шумско се дрво само у шуми оставља, а од свуда другаче вади, па воћка сади, и по самим њивама, те су и аренде тих салаша скупље и земља с воћкама у бољој цени; да воћке оно што њиву општете на усеву својим родом десетероструко накнаде; и да оне општине које се воћкама богате имају и држе веште воћаре као чуваре својих општинских воћака.

За тим су испоробљаване наше земље, колико би нас обогатити могле, кад би се воћкама насадиле и како би само од воћака уз друмове могле све наше општине много више иљада фор. вући, него она села по Немачкој.

За тим су навођени рачуни од друмова новосадских и оближњих места, којих дужина износи на 20 миља, по 4000 хвати, све на 10 хвати 1 ора или 1 шљива, са сваке стране друма у два реда, с доносом од ораха само по 5, а од шљиве само по 1 форинту које износи преко 100 000 ф. годишње.

и стављени су ови рачуни како старешинама домаћима тако и општинским на срце.

Најпосле су изнешени рачуни од насада воћака по целој овој држави: где само од насаде оних 911 □ миља у Угарској и 426 □ м. у Аустрији непродуктивне земље шљивом 5½ милијарада а 772 □ м. пашњака у Угарс. и 849 □ м. у Аустрији 6½ милијарада, и 718 □ м. ливада у Угар. и 673 □ м. у Аустр. 5½ милијар. и друго преко 12 милијарада фор. с године у годину а 1 фр. од шљиве носити мора, само по 1 кв. од фор. порезе 130 милијуна ф. годишње.

и тим је после неколико речи о жалосном стању школа земљоделских у Аустро-Угарској које би имале да уче народ привреди и производња, па и дизању воћарства,

завршено предавање тим, што је овим рачунима додирнуто и данашње најглавније питање државно у Угарској за које је наведено, да је вредно да се на час сва друга забаци и највеће награде изложи, за решење овог питања о насади воћака јер њим ће се избавити држава, влада и народ од пропасти финансијалне, која грози црње од најкрвнија душманина.

Г. др. Натшевић лепо је извршио свој задатак, али само нам је жао, што не би више слушалаца, особито од ратарског сталежа, за које је ова ствар од највеће важности и користи. Друго предавање као продужење било је у петак по подне у 5 сати у позоришној дворани но о томе други пут.

У Новом Саду 18. марта 1875.

И.

Б Е Л Е Ш К Е.

О одгајању пилића пише у „Тежаку“: „У више прилика жалели су ми се познаници и пријатељи моји, који се занимају, поред других послова, и са

патењем пернате живине, а особито патака и кокошију, да им пилићи, докле су још паперјем обрасли, црквају, и пачићи за првих 15 дана свога живота.

Па и мени самом дешавало се при почетку подизања те живине то исто. Од 50 пилића цркло ми је 20 за 6 дана и то сви под истоветним знацима.

Пиле добије на паперју испод тртице неку лепљиву балегу, која се мало по мало збије у грудву. Кад се та грудва увелича као лешњик, онда се пиле сневесели, престаје да једе, стане да се поводи и црне напрасно. Чим је једно пиле на овај начин угинуло, одма су газде ишчекивале и већи помор, што се одиста и дешавало.

Ја сам, као што рекох, ову незгоду приметио и на мојој живини, па сам одма увео те у практичним делима о живинарству потражио; е да ли има лека против ове опаке заразе. И дојиста у Етелевом делу о живинарству нађох врло прост лек за ту бољу. Лек се тај састоји са свим просто у овоме:

Сваком пилету се, чим му буде 3—4 дана, маказама подсече паперје испод тртице у кругу од $\frac{1}{2}$ цола.

Но као што је увек све пилеће болести лакше предупредити но излечити, тако је и с' овом. Боље је постарати се, да се болест ова и не појави но појављену лечити. Постарати се пак може сваки за то лако, ако избегава малим, још неодевеним пилићима, да даје само зрнасту храну. Ако се пиле, пре но што се перјем обуче, рани зрном кукурузом, пшеницом и т. д. оно не само што избаца врло лепљиву

балегу, те добије овде описату болест, но лако запада и у друге, тешке болести, од којих се теже лечи но од ове. С' тога је добро пилеж, докле се у перје неодење, мање зрнастом но другом: животињском, травастом и мрвастом храном хранити. У сваком случају најбоље ће ономе пилеж успевати који га са што разноличнијом храном хране, и који успази да му пилићи увек имају чист напитака и сувоту.

Што се пачића тиче један од узрока њиховом црквавању у прво време њиховог живота нашао сам и у томе, што их сувише рано пуштамо у слободу, а нарочито у воду. До душе паче, по самој својој природи је пловица, — животиња којој је вода први услов гајењу и подизању, али ако се оно сувише рано, одмах пошто измили из јајета, пусти у воду, оно лако назебе а при најмањем назебу, згрчи се и цркане.

С тога сам видео, да они пачићи најбоље успевају који се 15 дана испуштају у већи простор да тумарају, но се држе затворени. Вода им се за то време даје у плитком суду, да се не могу купати; јер на једна животиња тако лако не озебе као паче које га није перје пробило. Ово је у свези с' тиме, што се у пачета она жлезда што лучи маст, којом одрасле патке, гуске и све пловуше мажу своје перје, те их вода не може кроз перје до коже да пробије, доцније развија но други органи.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

У Новоме Саду од 10 — 18. марта. Време једнако ладно. На римски ускрс нико не пође у пролећном оделу. Трговци с хаљинама и мушким и женским слабо су пазарили и у опште пијаца пред ускре тако слабо посећена као никада. Одкад пароброди побоше трговина с раном оживи мало те су се цене

поболшале овде, а и на већим пијацама тако је. Ми их оваке бележимо:

Жито 1 класе 4 ф. 80 до 5 ф.

Јечам 2 ф. 80 до 3 ф.

Кукуруз 2 ф. 60 до 80 н.

Зоб 3 ф. 90 н.

И све бечка цента.

ДОПИСИ „ГЛАСУ НАРОДА.“

У Каменици 17. марта. Ево је већ ту месец дана како смо у допису одовуд изнели на видело како се рукује са школским фондом нашим. Онда смо молили и говорили господину председнику управе школскога фонда, да сазове скупштину и положи рачуне, а сада га позивамо да то што пре учини, више Каменичана.

У Черевиху 18. Марта. Сличан случај ономе у Футогу десио се и овде с тога га на свет износили. Продате су на лицитацији таљиге за 3 ф. које су вредиле 30 ф. Ту је било више лицитаната који су хтели терати да исте таљиге не оду у бесцен али се један велики непријатељ кашпар ту десио, да се томе дужнику освети, и рече другима лицитантима, немојте браћо лицитирати да изађу скупе јер сам ја намеран купити у бесцење зато да вратим истоме таљиге натраг. Ђуди мислећи да је то истина да он жели

ономе човеку помоћи, одустану од лицитације. Овај бездушник чим је купио таљиге неповрати ономе чије су, но одвуче својој кући и прода другом за тродупле новце и то је био још његов жалостни комшија. Сад сте доста видели које узрок нашој народној пропасти нико други него „злоба.“

К К.

У Силбашу 16. марта. Држим да ће се овим путем припомоћи оној ствари коју треба сваки наметан свом душом да пригрли, те велим да се за наше вероисповедне школе нико не брине, ни школска власт ни општина и да ни у најсиромашнијој општини нема уђе школе од ове у Силбашу. Нити је ту соба школска нити стан учитељев као што ваља. Нашто су дакле параграф 66 краљевског решењика и 8 и 16. уредбе?

У Чоки 13. марта. 1875. Општина Чокањска имала је пре 4. године стару цркву. Нашло се људи, који су хтели нову и већу начинити. Па кад је општина уговорила са неким зидарем Шмаусом, да јој овај за извесну своту новаца нову цркву начини, — почну неки опет наговарати да се одустане од те намере. Мајстор видећи трвење и неслогу обеју странака радио је како је хтео те тако није ни довршена била, сруши се. Мајстор — Шмаус — разболе се опасно и умре. Сад је црква смештена у школскоме стану. Ово заиста жалостан појав. Нити имамо честите и ваљане цркве нити пак школе: Помислите да ли то одговара законима о здрављу, кад се у једну собу

спрате 50-60 ђака? А соба је до 3 фата дужине и до 2 фата ширине и висине.

Овде је сад реч о новој цркви. Ако буде слоге а и година понесе, онда ће ваљда и црква начињена бити.

Ове године није општина добила државне припомоћи, јер јој ваљда повчана невоља државна недопушта то чинити. Надамо се да ће општина начинити и иространију цркву а и школу. Треба за оба света радити. Јер ми у нашој школи још немамо видних слика, мапа, глоба и т. д. Књижнице школске немамо, јер немамо ни фонда.

Л.

ПОДЛИСТАК.

КАКО ЈЕ МИШКА Ј. ПОСТАО ВАРМЕЦКИ ГОСПОДИН-КОМЕСАР.

Старији читатељи сећаће се старог немешког доба, али млађи ни појма имати о томе не могу, те за то и науних из тога доба једно наименовање на јавност изнети — које је истинито — и које сам сам из уста Баћа Блашка слушао приповедати у његовој кући. —

Мишка Ј. био је из Бачке, Села В. од прилично имућних родитеља — па пошто је је јединац у оца био — и пошто је местну основну школу изучио — отац рад будући радост од њега дочекати, похита што пре и ожени га са Боришком Н.

Мишко је био доброћуд, а прилично је о паштио се радити — но за кратко време омрзне на плуг и дрљачу — и науми орање и сејање слугама предати — а он да се лати овце чувати, — и тако наш Мишка више од 2 године чобановао је наравно своје сопствене овце чувајући. —

Мишка беше у хатару први чобан, његове су овце најбоље и најдебље биле — на њега ни један чобан није смео ударити — а како и да сме — кад је Мишкин отац не само богат немеш него јошт и кнез у селу — код њега је свакидашњи гост Плебанос и Домин — а ако који ешкут кад и кад позват буде на вечеру други су му сви завидили — а онај који се те части удостоио, држао се за најсрећнијег у Селу, — а кад је у село солгабиров долазио — другоме ни за главу отишао неби него управо кнежевској кући тера — а како и да неби кад у селу нико — па ни самог плебаноса газдарица Пана-пени — незна таки гулаш (паприкаш) изредити, као млада, мењечка, Боришка. —

Сви дакле чобани, између којих је било свакојаких савијали су се околу Мишке — и њега су пазили — њему никада ни једно имањче није фалило — он је први у потрици био — њему суда није било — а ко како и да буде, кад је он једно немеш а друго кнежев син — који се дакле њега чобан држао, тај никада

ни паре потрице платио није — шта више ако га је ко тужио — сам је наградио — јер по суду општинском јошт је тужитељ свагда окривљен био. —

1842 Године о јесени, када чобани тако звану редничад кољу, и Мишка по адету и своме рувету закоље једно трзањче и на вечеру позове неколико својих добрих пајташа. Ноћ била је тија а месечина као дан, паприкаш је у бакрачу кркћао, а они су се разговарали и шале збијали, па кад је паприкаш готов био, поседају браћа околу бакрача и стану кусати. Чутуре наравно да нису фалиле.

По дужем разговору најстарији Петер Балог-бачи, наведе како ће сад скоро бити вармецка респтаурација, и како му је жао, ако вармецки комесар, Н. Н. службу изгуби јер тај вели добри господин много га је пута из невоље и за багателу избавио, може вели сад какав новајлија доћи па онда тешко нама, него настави даље, знаш шта Мишка брате, ја мислим да би и ти могао бити комесарур, ти си Немеш, знаш добро писати и читати, имаш лепу сермију, отац ти је кнез, имаш доста пријатеља а Немеш бочкороши у опанци сви ће за тебе гласати. Ја сам отоме већ давно мислио, а нисам имао прилике дати таки саобштим, сад дакле чини како знаш, ал ја велим ако ти мене лудог Балог Петера послушаш, да нећеш нимало фалити, па шта кошта, кошта, то ћеш ти све за неколико месеци накнадити јер видиш наш комесар дошао је рећи и го, и бос, ни пинкла на пуклу (ни завежљаја, на леђи) а сада, сада по моме простом рачуну исти је купио у Ст. Т. 100 лонаца земље, а тако држим да и готовине до десетак иљада има.

На ову понуду Мишка се смешио и Петер Бачију приметио, да се комесари не бирају него их велики жупан именује па када тако иде како можеш Петер Бачи мислити

да ће мене велики жупан, покрај толики ка-
путапа изелица наименовати, а да то тако
иде, баш сам ономадне чуо од солгабинова,
који је код мог оца на вечери био.

Петар Бачи мане главом и натегне чу-
туру па се наклокоће, па оставивши чутуру
настави даље:

(Продужиће се.)

Л И С Т А К.

ШТА БИВА ПО СВЕТУ,

— Руски Цар наредно је да се састану искуени људи, па да знају како би се дало да се укине светковање толиких светаца и да се истреби из народа страст за провађањем.

— Министар просвете забранио је неке романске књиге отачаственице за школу, као оно српску отачаственицу од Вукичевић. Та је забрана изашла баш у оно време, кад су Романски посланици изјавили, да ће подпомагати нову владу.

— Министар Тиса укинуо је фонд одакле се пшони плаћали.

— Састанак сабору далматинском, који је први пут одређен за 25. Март, премештен је на 7. мај.

— Ради се на томе, да се друкчије уреде епархијске скупштине, и то по жељи синодовој. Уједно се поговара да ће и при новом састанку сабора бити комесар Хубер.

— У Шпанији борба траје. Но један по један генерал одпада од Дон-Карлоса. То је учинио генерал Кабрера и Дон-Карлос је прогласио да га убију де год га ухвате.

— Енглеска влада је изјавила у сабору енглеском, да је она позвана да се изјави за конференцију, на којој ће велике силе решити, имали Србија и Романија право да експандирају трговачке уговоре са страним државама, но да о томе она ништа озбиљно не мисли.

— Министар Тиса изабран је у Дебрецину једногласно за посланика.

— Кнез Сапјежа, земаљски маршал галицијски кнез Јаблонски, тајни саветник, др. Гискра бивши министар и гроф Борковски, камерер Н. В. који су уцетени били у процесу Офенхајмовом који је тужен био, да је за милионе преварио царевину, и који је 80 хиљада форината дао на адвокату, те га сви одбранише одагани су са двора царевог и позвани да захвале на својим званијама, јер ма да нису осуђени опет су цару толико прљави, да је срамота да у његову кућу долазе.

— 10 марта беше министарски савет целокупног министарства, на коме је суделовао и барон Молилари. Договарало се о поддесцима Молиларијевим за Крајину, но Молилари није саслушан и хоће да даде оставку, јер од жељезнице крајишке скорим неће ништа бити.

— 11 о. м. изјавила се влада у скупштини београдској, да је сасвим јамачна надвеза српских жељезничких пруга на турску и Мађарску пругу. Скупштина је наредила, да се одмах жељезница гради.

— Услед турског насиља морало је из Херцеговине утећи 50 најотменијих Срба. Изгледа да ће немира бити.

— 17. о. м. састали су се чланови митрополитског савета и 18 о. м. чланови апелације у Карловцима.

— Министар Тревор овлашћен је од Величанства, да може сазвати сабор карловачки.

— У четвртак 13 о. м. распустио је кнез народну скупштину у Београду за то што сва не може са владом да се слаже. За 4 месеца састаће се нова скупштина.

— У Дубровнику поздравиле цара аустријског арбанашки паша. Кнез Никола неће саћи доле да поздраве цара нити ће цар ићи ма Цетиње и то све ради Турске.

— Саветник земаљског суда Витман и државни тужилац Ламезан, познати из процеса Офенхајмова, као пријатељи правде и поштења, добили су ордене гвоздене круне трећега реда.

РАЗЛИЧНОСТИ.

(Жупани су:) Погледил за жупанију загребачку: Огњеслав Утјешеновић за жупанију Вараждинску; Александар пл. Фодроци за жупанију речку; Лазар Давидовић за жупанију крижевачку: Људевит Рајспер за беловарску; Мирко Кршњави за вировитичку; Иван Вардијан за пешешку и Јулије Бубановић за сремску.

(За поджупане наименовани су:) Мартин Ожеговић за поджупана у Пакрацу. Стеван Ковачевић, за поджупана у Ђакову. Иван Младеновић за поджупана у Виловитици. Будислав Будисављевић за поджупана у Руми.

(Лена досетна.) Два трговца пењаху се поред кола узбрдо, којим се иде зеленоме венцу иришком и нађу свилену мараму, на путу. За њима је ишао Прижанин, који је то видео. Кад су дошли до венца затекли друга кола иришка. Први Прижанин рекао је овоме другоме за мараму, и овај приђе трговцима и запита их јесу ли нашли мараму какву. Трговац, који је мараму подигао, одговори да јесу, но запита Прижанина, је ли он баш, изгубио мараму. Кад овај рече: јесам, Бога ми, онда трговац извади из другог џепа своју мараму и запита Прижанина је ли то твоја марама? Овај одговори да јесте и хтеде је узети, а трговац извади другу мараму и каза: а где ја сам ову нашао, а ти си ову изгубио. Други трговац да пукне од смеја, а Прижанин спусти нос и кола нуз венац у Ири.

(Књига говор цвећа) готова је и може се добити код оних, који су у позиву на претплату означени као скупљачи.

РЕД ПЛОВИДБЕ.

ПУТНИЧКИХ ПАРОБРОДА ИЗ НОВ. САДА ОД 12. МАРТА 1875.

У Земун и Београд: уторником и петком после 7 сати у јутро.

У Тител Земун, Београд и Оршаву: уторком и петком око поноћи.

У Пенгу: понедељником и петком у 6 сати у јутро, а недељом, средом четвртком и суботом после пола 11 сати пре подне.

Долазак лађи у Н. Сад: Из Пенге уторником, четвртком, петком и недељом у 7 сати у јутро, а уторком и петком око поноћи.

Из Земуна средом, и суботом у пола 11 сати преподне

Из Оршаве: понедељником, и петком око 1 сата у јутро.

У Новом Саду 12. марта 1875.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Овдашњи честити грађанин Јован Беквалац извело је мојој школи за 5. фр. школски књига поклонити с којима ће се служити они ученици, којима родитељи или не могу или неће књиге да купе. На овом лепом дару како ја тако и моји ученици топло му благодаримо.

У Ст. Футогу 18. Марта 1875.

Коста Шијачки,
учитељ.